

ВИСНОВОК

Про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на здобуття ступеня доктора філософії ШВЕД ОКСАНИ МИКОЛАЇВНИ

на тему: УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПОСЛУГ ГАЗОПОСТАЧАННЯ ПОБУТОВИМ СПОЖИВАЧАМ

галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки.

спеціальність: 051 Економіка.

Актуальність теми. Реформування управлінських аспектів функціонування ринку постачання природного газу побутовим споживачам, що проводяться протягом 2015-2020 рр. в Україні, в контексті переходу до Індустрії 4.0 вимагає концептуального переосмислення пріоритетів діяльності та розвитку підприємств-реалізаторів газу. На перший план виходять питання соціальної відповідальності суб'єктів господарювання, зокрема обов'язкове інформування споживачів про екологічні та соціальні сторони свого функціонування.

Отримання споживачами (в т.ч. і побутовими) права на вільний вибір постачальника природного газу, актуалізує потребу підвищення конкурентної привабливості гравцями ринку з використанням усіх наявних можливостей газового ринку та світового досвіду з одного боку, а з іншого – потребу відповідності діяльності послуг з газопостачання побутовим споживачам стандартам соціальної відповідальності та коригування стратегічних планів розвитку з їх врахуванням.

Питанням функціонування та розвитку ринку постачання природного газу побутовим споживачам України присвячено значну низку робіт як технічного, так і економічного характеру. Водночас, поза увагою дослідників залишилось питання теоретико-методичного забезпечення управління розвитком підприємств – реалізаторів природного газу побутовим споживачам через оцінку рівня їх соціальної відповідальності та коригування стратегічних планів розвитку з врахуванням стандартів такої відповідальності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами: Напрямок дисертаційного дослідження відповідає тематиці науково-дослідних робіт Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (ІФНТУНГ), зокрема у держбюджетній науково-дослідній темі «Теоретико-прикладні засади маркетингової діяльності в умовах інформатизації бізнесу» в межах комплексної теми Інституту економіки та менеджменту ІФНТУНГ «Наукові та прикладні засади управління розвитком галузевих та регіональних суспільних систем» (№ держреєстрації 0117U003830, 2017-2020 рр.), в межах якої автором проведено дослідження управлінських рішень на базі системних зав'язків змін економічних показників поставки природного газу побутовим споживачам (довідка № 25-135-45 від 05.06.2020 р.); науково-дослідної теми Громадської наукової організації «Фінансово-економічна наукова рада» (державний реєстраційний номер 1473885)

«Управління економічною ефективністю діяльності підприємств»(№ держреєстрації 0118U000786), як виконавець підрозділу 5.2, в якому сформовані аспекти вдосконалення системи управління з метою оцінки ефективності прийняття управлінських рішень поставки природного газу побутовим споживачам (довідка №0705/20-1 від 07.05.2020 р.).

Конкретна особиста участь автора в одержанні результатів.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи є результатом особистих наукових досліджень автора та знайшли відображення у наукових публікаціях. Внесок автора у праці, опубліковані у співавторстві, конкретизовано у списку публікацій.

Ступінь обґрунтованості запропонованих здобувачем положень, висновків та рекомендацій. Положення, висновки та рекомендації, отримані автором у процесі дослідження, належним чином аргументовані та науково обґрунтовані. Достовірність сформульованих у дисертації наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується їх науковим обґрунтуванням, яке базується на критичному осмисленні здобутків вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі; застосування системного підходу, відповідністю використаних наукових методів завданням, поставленим у ході дослідження, структурованість та логічною послідовністю етапів дослідження, значним обсягом опрацьованих джерел, змістовною інформаційною базою, яка включає законодавчі акти за тематикою виконаної роботи, інтернет-ресурси.

Вивчення рукопису дисертації, а також публікацій здобувача підтверджує високий ступінь обґрунтованості та достовірності основних положень наукової новизни і висновків дисертації. Структура дисертаційної роботи побудована за логічною послідовністю викладу матеріалу відповідно до поставленої мети і завдань дослідження. Текстова частина дисертації доповнюється таблицями та рисунками, що свідчить про вміння автора опрацювати й узагальнювати матеріал, а композиція самої роботи – про володіння автором прийомами наукового пошуку.

Основні результати дослідження, ступінь їх наукової новизни та значущості.

Отримані в процесі дослідження наукові результати в сукупності дозволили розв'язати важливе науково-практичне завдання, що спрямоване на удосконалення та поглиблення існуючих теоретичних та науково-методичних положень щодо управління розвитком послуг газопостачання побутовим споживачам.

Основні положення що визначають наукову новизну дисертаційної роботи:

удосконалено:

– механізм управління розвитком послуг газопостачання побутовим споживачам, що являє собою складну структуру, складову частину загального механізму управління розвитком послуг газопостачання і є сукупністю стимулів, важелів, інструментів, форм та способів регулювання взаємовідносин з побутовими споживачами, що функціонує із заданою ціллю через окремі механізми, що

відображають дію окремих функцій управління (планування, організацію, мотивацію, координацію і контроль);

- методичний підхід до формування оцінки привабливості постачальника природного газу для побутових споживачів, що на відміну від існуючих враховує причинно-наслідковий зв'язок між рівнем розвитку підприємства-постачальника газу та готовністю споживачів спрацювати з певним постачальниками (оцінка на основі тесту Гренджера);

- прикладні засади формування стратегій соціальної відповідальності підприємств-реалізаторів газу побутовим споживачам, які на відміну від існуючих, залежать від рівня розвитку таких підприємств (визначаються як соціальний супротив, соціальні зобов'язання, соціальна адаптація, соціальні впровадження, соціальна генерація), та при високому рівні розвитку базуються на стандарті соціальної відповідальності підприємств-реалізаторів газу побутовим споживачам;

- методичний підхід оцінювання проведення політики корпоративної соціальної відповідальності підприємством-постачальником природного газу побутовим споживачам, що на відміну від існуючих, сформований на базі моделі Ж. Бертрана та за використання теоретико-ігрового моделювання і враховує якість послуг газопостачання побутовим споживачам, наявність контролю, рівня підтримки з боку держави, часток «відповідальних» споживачів, що піклуються про якість наданих їм послуг з газопостачання, для досягнення рівноваги ринку постачання природного газу побутовим споживачам (бажаної рівноваги Неша);

набуло подальшого розвитку:

- визначення сутності послуги як виду економічної діяльності, що створює благо у нематеріальній формі, реалізується як дія чи послідовність дій, сприяє створенню, вдосконаленню, споживанню, використанню чи підвищенню корисності активу та може бути достовірно оцінена в грошовому еквіваленті; послуги на ринку природної монополії як економічно значимого суспільного блага, що надається складною вертикально – інтегрованою виробничою та управлінською інфраструктурою суб'єкта окремої галузі природної монополії, шляхом оптимізації складних технологічних та управлінських процесів - від видобутку сировини до кінцевого споживача, створюючи економічний вигравш за рахунок ефекту масштабу;

- формування основних заходів скорочення споживання газу побутовими споживачами на основі звуження системи субсидіювання та заходів організаційно-технологічного характеру та визначення спрямованості векторів соціальної відповідальності підприємств-реалізаторів газу (ринкові (ділові), внутрішні і зовнішні), що конкретизують їх загальну соціальну політику, на основі інтересів та запитів груп зацікавлених осіб ;

- розроблення стандарту соціальної відповідальності підприємств-реалізаторів газу побутовим споживачам на основі ISO 26000:2010, який враховує складові корпоративної соціальної відповідальності таких підприємств, спрямований на вирішення проблемних аспектів діяльності (технологічна та

екологічна безпека, добросовісний маркетинг, сталі споживання, якість сервісу, захист особистих даних, забезпечення доступу до послуг першої необхідності, справедливе та прозоре ціноутворення, інформованість та освіченість клієнтів) та побудований на принципах безпеки, вільного доступу до інформації, клієнт-орієнтованості, справедливого відшкодування (основних) та сприяння освіченості побутових споживачів, захисту довкілля, недоторканості приватного життя (додаткових);

- алгоритмічна послідовність формування стратегії корпоративної соціальної відповідальності підприємств поставки газу в частині відповідальності перед побутовими споживачами враховує аспекти соціальної відповідальності в організаційному управлінні, щодо дотримання прав людини, по відношенню до найманих працівників, по відношенню до навколишнього середовища, щодо дотримання ділової добросовісності, щодо участі в житті суспільства в цілому та місцевої громади зокрема.

Наукове значення роботи.

У дисертаційній роботі поглиблено теоретичні і методичні положення щодо підвищення ефективності управління розвитком послуг газопостачання побутовим споживачам. Проведено аналіз та оцінку стану ринку природного газу щодо основних суб'єктів господарювання, формування основних заходів скорочення споживання газу побутовими споживачами на основі звуження системи субсидіювання та заходів організаційно-технологічного характеру та визначення спрямованості векторів соціальної відповідальності підприємств – реалізаторів газу (ринкові (ділові), внутрішні і зовнішні), що конкретизують їх загальну соціальну політику, на основі інтересів та запитів груп зацікавлених осіб. Удосконалено механізм управління розвитком послуг газопостачання побутовим споживачам. Сформовано методичний підхід до формування оцінки привабливості постачальника природного газу для побутових споживачів, що враховує причинно-наслідковий зв'язок між рівнем розвитку підприємства-постачальника газу та готовністю споживачів спрацювати з певним постачальниками (оцінка на основі тесту Гренджера).

Поглиблені концептуальні засади формування стандартів соціальної відповідальності підприємств-реалізаторів газу побутовим споживачам та здійснене розроблення стандарту соціальної відповідальності підприємств-реалізаторів газу побутовим споживачам на основі ISO 26000:2010. Алгоритмізовано послідовність формування стратегії корпоративної соціальної відповідальності підприємств поставки газу.

Практичне значення роботи полягає в розробленні теоретико-методичних положень та прикладних засад управління розвитком послуг газопостачання побутовим споживачам.

Окремі положення дисертаційного дослідження щодо управління розвитком послуг газопостачання побутовим споживачам, зокрема щодо формування оцінки

привабливості підприємства-постачальника природного газу для споживачів були апробовані на ТзОВ «Стрийнафтогаз» (довідка №131/06/20 від 03.06.2020 р.); щодо стандартів корпоративної соціальної відповідальності перед побутовими споживачами та методичні прийоми оцінювання соціальної привабливості підприємства-постачальника газу впровадженні в діяльність АТ «Оператор газорозподільної системи «Івано-Франківськгаз»» (довідка №766/1 від 10.04.2020 р.), ТОВ «Чернігівгаз збут» (довідка №14701-СЛ-6544-0620 від 10.06.2020 р.), ТзОВ «Паливторг» (довідка №2020/02 від 20.02.2020 р.); щодо стандартів корпоративної соціальної відповідальності перед побутовими споживачами, методичного підходу до прийняття управлінських рішень на базі системних зав'язків змін показників економіки, вирішення яких вимагає належних досліджень – в діяльність Філії газопромислового управління «Львівгазвидобування» АТ «Укргазвидобування» (довідка № 21345/4-05/20 від 18.05.2020 р.); щодо коефіцієнту регіональності при визначенні споживачем привабливості підприємства-реалізатора газу в умовах становлення конкурентного ринку постачання природного газу – у діяльність ТзОВ «Благогаз збут» (довідка № 2901/02 від 29.01.2020 р.).

Теоретичні положення, методичні розробки, узагальнення і висновки, що містяться в дисертаційній роботі, використовуються у навчальному процесі Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу при викладанні дисциплін «Управління якістю і товарно-цінова політика», «Соціальна відповідальність бізнесу», «Управління бізнес-процесами в торгівлі» та «Економіка та організація діяльності корпоративних торговельних структур» для студентів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля і біржова діяльність» (довідка № 25-135-45 від 05.06.2020 р.).

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні положення та найвагоміші результати дисертаційної роботи опубліковано у 11 роботах, серед яких 5 статей у науково фахових виданнях України, 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку Європейського Союзу, 4 тези у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, які свідчать про апробацію матеріалів дисертації. Загальний обсяг публікацій – 4,64 друк. арк., із яких особисто автору належать 3,24 друк. арк.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і висновки дисертаційного дослідження доповідалися, були обговорені й отримали позитивну оцінку на міжнародних і всеукраїнських конференціях, зокрема: Круглому столі «Науково-дослідні розробки: сучасні вимоги, оцінка ефективності, комерціалізація» (Івано-Франківськ, 13-15 березня 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, облік, фінанси та право в умовах глобалізації: тенденції та перспективи» (Полтава, 12 вересня 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи сталого розвитку економіки: національний та регіональний аспекти» (Дніпро, 21 вересня 2019 р.); II Всеукраїнській науково-

практичній інтернет-конференції «Економіко-управлінські аспекти трансформації та інноваційного розвитку галузевих і регіональних суспільних систем в сучасних умовах» (Івано-Франківськ, 28-29 квітня 2020 р.).

Відповідність дисертації вимогам МОН. Дисертація відповідає вимогам пункту 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

Дисертаційна робота Швед Оксани Миколаївни на тему «Управління розвитком послуг газопостачання побутовим споживачам» відповідає спеціальності 051 «Економіка».

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана діловою українською мовою з науковим стилем викладання її змісту, характеризується цілісністю, смисловою завершеністю, логічною послідовністю розглянутих питань, точністю використання спеціальної термінології, чіткістю, ясністю та об'єктивністю викладення матеріалів дослідження.

Загальний висновок:

Враховуючи вищенаведене, рекомендуємо дисертацію Швед Оксани Миколаївни на тему «Управління розвитком послуг газопостачання побутовим споживачам» до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії (**галузь знань** 05 Соціальні та поведінкові науки, **спеціальність** 051 Економіка) у спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

Завідувач кафедри менеджменту і

адміністрування ІФНТУНГ, д.е.н., проф. _____

А. С. Полянська

Професор кафедри менеджменту і

адміністрування ІФНТУНГ, д.е.н., проф. _____

І. Б. Запужляк

